

Green LUPO

Interreg Europa projekta *Green LUPO*

2. semestra vietējas darba grupas sanāksmes

“Degradētās teritorijas, to veiksmīga atjaunošana un atkalzīmantošana”

apkopojums

Apkopojumā sniegts pārskats par projekta *Green LUPO* darba grupas sanākumi par degradēto teritoriju jautājumiem Latvijā, kas norisinājās 2026. gada 29. aprīlī plkst. 13.00-17.00 Peldu ielā 25, 101. telpā, Rīgā.

Sanāksmes mērķis bija iepazīstināt darba grupu ar projektu un apkopot dalībnieku viedokļus par iespējamiem risinājumiem degradēto teritoriju efektīvākai izmantošanai.

Sanāksmē piedalījās 25 speciālisti: gan darba grupai deleģētie dalībnieki, gan pieaicinātie pašvaldību (Rīga, Kuldīga un Jelgava) un privātā sektora pārstāvji.

Sanāksmes darba kārtība pieejama [šeit](#).

I daļa - degradēto teritoriju atjaunošana un projekts Green LUPO

Iepazīstināšana ar Green LUPO projektu [\[prezentācija\]](#), slaidi 5-19]

Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) Telpiskas plānošanas un zemes pārvaldības departaments (TPZPD) ir viena no 10 Eiropas institūcijām, kas pārstāv dažādus reģionus un piedalās projekta “Zemes izmantošanas politikas zaļināšana, pilnveidojot zemes pārvaldības pasākumus dabas un bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai, atjaunošanai un saglabāšanai” (Green LUPO).

Sanāksmes laikā darba grupas dalībnieki tika detalizētā iepazīstināti ar projekta Green LUPO ideju, mērķi, uzdevumiem un paredzamo gaitu, kā arī darba grupas dalībnieku lomu un iesaistes nepieciešamību.

2026. gada pavasarī VARAM izveidoja vietējo ieinteresēto pušu darba grupu, lai ar tās atbalstu sagatavotu kvalitatīvus priekšlikumus, ko iekļaut gan projekta rezultātos, gan perspektīvā zemes politikas instrumentā. Darba grupā uzaicināti darboties institūciju pārstāvji, kuru darbs ir tiešā veidā saistīts ar zemes pārvaldības dažādiem aspektiem:

1. VARAM Dabas aizsardzības departaments;
2. VARAM Valsts ilgtspējīgas attīstības plānošanas departaments;
3. Zemkopības ministrija;
4. Klimata un enerģētikas ministrija un Valsts vides dienests;
5. Valsts zemes dienests;
6. Latvijas Teritorijas plānotāju asociācija;
7. Latvijas Pašvaldību savienība;
8. Lauku atbalsta dienests;
9. Vides konsultatīvā padome;
10. "Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padome”.

Saņemot atgriezenisko saiti no dalībniekiem, konstatēts, ka papildus deleģētajiem pārstāvjiem būtu lietderīgi uzaicināt Nekustamā īpašuma attīstītāju aliansi.

Green LUPO

Vietēja grupa tiksies vienu reizi pusgadā. Turpmākas tikšanās tēmas:

- pārveide nojaukšanas vietā: daudzfunkcionāla teritoriju izmantošana;
- piesārņotu teritoriju renaturalizācija;
- telpiskā plānošana un līgumi ar privāto sektoru;
- fiskālie un politikas instrumenti bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai, mazinot zemes patēriņu.

Aktualitātes zemes izmantošanā Latvijā [\[prezentācija, slaidi 25-35\]](#)

Sanāksmē E. Kāpostiņš (VARAM) iepazīstināja ar aktualitātēm par zemes izmantošanu Latvijā. Latvijā lauksaimniecības teritorijas samazinās, bet meža platības palielinās. Klātesošie diskutēja par zemes aizņemšanu apbūvei un infrastruktūrai Latvijā. Kā liecina pieejamie dati, Latvijā zemes aizņemšana turpina pieaugt – īpaši zeme zem ceļiem un dzīvojamās apbūves, bet iedzīvotāju skaits samazinās, tādēļ efektīvāka jau apgūto teritoriju atkārtota izmantošana kļūst par stratēģisku prioritāti.

Diskusijās tika izcelta datu aktualizēšanas problemātika par faktisko zemes izmantošanas veidu un datiem, kas tiek vienlaikus uzkrāti dažādās organizācijās, ņemot vērā to darbības mērķi. Uzmanība tika vērsta arī uz atšķirībām un dažādajiem izaicinājumiem starp lielo pilsētu un lauku pašvaldībām, saskaroties ar perspektīvo attīstītāja ienākšanu, kas ietekmē kopējo valsts virzību uz nulles zemes aizņemšanu.

Degradēto teritoriju pārvaldības ietvars Latvijā [\[prezentācija, slaidi 36-47\]](#)

I. Šavraka (VARAM) savā prezentācijā 2. semestra tēmas ietvaros iepazīstināja ar degradēto teritoriju pārvaldības ietvaru Latvijā, iezīmējot līdz šim atklātos vājos punktus:

- pašvaldības ir atbildīgas par savu teritoriju plānošanu un degradēto teritoriju apzināšanos;
- stratēģijās tiek iezīmēta nepieciešamība šo teritoriju revitalizācijai;
- teritoriju plānojumos tās konsekvēnti netiek iezīmētas kā teritorijas ar īpašiem noteikumiem (TIN);
- nav iespējams apkopot informāciju par degradēto teritoriju apjomiem Latvijā kopumā.

Pēc prezentācijas no dalībniekiem tika saņemta atgriezeniskā saite, ka teritorijas plānojums nav elastīgs instruments, kurā ērti iestrādāt izmaiņas, tāpēc pašvaldības tajā nevēlas attēlot degradētas teritorijas. Šādu teritoriju atjaunošanu būtu jāsaista ar teritorijas plānošanu, tomēr šim uzdevumam būtu rekomendējams “reāllaika” ģeotelpisko datu slānis.

Diskusijās tika izcelts, ka veidojas jauni degradēto teritoriju veidi – nefunkcionējoši un pamesti vēja parki.

Green LUPO partneru labās prakses piemēri [\[prezentācija, slaidi 20-24, 48-62\]](#)

Darba grupas dalībnieki tika iepazīstināti arī ar projekta partneru labās prakses piemēriem, kas parāda degradēto teritoriju atjaunošanas potenciālu – no post-industriālu teritoriju pārveides par uzņēmējdarbības un dzīvojamām zonām līdz to izmantošanai zaļās infrastruktūras un

Green LUPO

atjaunojamās enerģijas attīstībai. Labās prakses apvieno gan teritorijas zonējuma maiņu, gan digitālos rīkus teritoriju kartēšanai, attīstības potenciāla novērtēšanai, gan stratēģiskās teritoriju pozicionēšanas, sadarbības un administratīvā sloga samazinājuma iniciatīvas, kas kopā palīdz atvieglot teritoriju atgriešanu aktīvajā izmantošanā.

Piemēri apliecina, ka degradētās teritorijas ir būtisks resurss ilgtspējīgai attīstībai, jo to atjaunošana ļauj samazināt spiedienu uz dabas un lauksaimniecības zemēm, vienlaikus veicinot ekonomisko aktivitāti un uzlabojot dzīves vidi.

II daļa - Pašvaldības un privāta sektora pieredze darbā ar degradētām teritorijām

Kuldīgas novads [\[prezentācija\]](#) dalījās pieredzē par degradēto teritoriju iekļaušanu plānošanas dokumentos, kas novada gadījumā ir iekļauts gan stratēģiskā — kā telpiskās attīstības vadlīnija, saistībā ar dabas un ainavu kvalitāti, gan rīcības līmenī – paredzot konkrēto uzdevumu degradēto teritoriju un piesārņoto vietu apzināšanai, izpētei un sakārtošanai. Tomēr dokumentos nav noteikts skaidrs uzraudzības rādītājs, kas ļautu kontrolēt šī uzdevuma izpildi.

Izstrādē esošajā jaunajā novada teritorijas plānojumā degradētās teritorijas tika identificētas ar [Ainavu tematisko plānojuma](#) palīdzību. Tajā par degradētām tiek uzskatītas nerekultivētas karjeru vietas, vecpilsētas ainavu ietekmējoši grausti un Alsungas vēja parks. Ainavu tematiskā plānojuma izstrādes laikā identificēta nepieciešamība pēc skaidriem vērtēšanas kritērijiem šādu objektu noteikšanai, piemēram, objekta bīstamība sabiedrībai, tehniskais stāvoklis, objekta nozīme novada kultūrvides saglabāšanā, kā arī objekta novietojums attiecībā pret novadā nozīmīgajiem tūrisma un rekreācijas maršrutiem. Teritorijas, kurām pastāv risks kļūt degradētām, plānots definēt kā koncepciju teritorijas.

Īpaši aktuāla Kuldīgas novadā ir nerekultivēto karjeru problemātika, kas sasaucas ar kopējo situāciju Latvijā – informācija par rekultivētajām ieguves vietām, licencēm un atļaujām joprojām ir nepilnīga ([Valsts kontrole, 2023](#)). Novads arī aktualizēja dabas liegumu degradācijas riskus nepietiekamas apsaimniekošanas pasākumu dēļ.

Novads uzskata, ka būtiskākais ir panākt, lai degradēto teritoriju atjaunošanas uzstādījumi darbotos praksē (“dzīvotu” pašvaldības gaitēnos, iezīmējot darbinieku motivācijas un pārmaiņu vadīšanas nozīmi), nevis būtu formāli iestrādāti dokumentos.

Jelgavas novads [\[prezentācija\]](#) prezentēja šogad apstiprināto plānu “Jelgavas novada pašvaldībai piederošo degradēto īpašumu revitalizācija uzņēmējdarbības attīstībai 2026.-2028.gadam”, kas papildina Jelgavas novada “Uzņēmējdarbības atbalsta integrēto attīstības plānu 2018.-2028.gadam”. Plāns izstrādāts Interreg Europe projekta “Labāka dzīve mazās un vidējās pašvaldībās: no starpreģionu aktivitātēm līdz uzlabotām revitalizācijas stratēģijām/ InterRevita” ietvaros. Plāns veidots kā vienkārša un saprotama ceļa karte, kas norāda rīcības revitalizācijas procesu veicināšanai novadā:

- 1) kartējam - īpašumu apzināšana un digitālā karte, kas laika gaitā ir papildināma;
- 2) atvieglojam - administratīvā sloga mazināšana un atbalsta instrumentu ieviešana;
- 3) sakārtojam - normatīvās bāzes un pārvaldības koncepta izstrāde;
- 4) iesaistām - sabiedrības līdzdalība;
- 5) attīstām - pilotprojektu konceptu izstrāde prioritārajos objektos;

Green LUPO

- 6) popularizējam - labās prakses un pašvaldības reputācijas veidošana;
- 7) piesaistām - finansējuma un atbalsta avotu identificēšana sakārtošanai.

SIA “Linstow Baltic” pārstāvis A. Kublačovs [[prezentācija](#)] iepazīstināja ar privātā sektora un attīstītāju motivāciju strādāt degradētajās teritorijās, uzsverot, ka privātajam attīstītājam pamestu teritoriju atjaunošana ir augsta riska pasākums (neparedzētas sanācības izmaksas, sarežģīta īpašumtiesību struktūra, ilgstoša priekšizpēte), kas vienlaikus sniedz ievērojamu labumu pilsētai. Veiksmīgi projekti bieži palielina apkārtējo nekustamo īpašumu vērtību, padara pilsētas pievilcīgākas un dzīvošanai piemērotākas, samazinot telpisko un funkcionālo sadrumstalotību un izvairoties no nepieciešamības attīstīt jaunas teritorijas, veicina aprites ekonomiku un uzlabo sociālo vidi. Linstow Baltic projekti Rīgā “Origo” un “Satekles Biznesa Centrs” ir vieni no piemēriem.

Lai ieinteresētu privāto sektoru atjaunot degradētas teritorijas, ir svarīgi nodrošināt daudzveidīgus, viegli uztveramus un analizējamus datus, izmantojot ģeoportālus ar sistemātiski atjaunojamām datu bāzēm, kas palīdz novērtēt īpašuma attīstības potenciālu. Pienesums publiskajam sektoram ir iespēja aktivizēt procesus ar investīciju stimuliem un ar nodokļu atlaidēm attīstības projektiem. A. Kublačova ieskatā būtu nepieciešams paātrināt procesuālos termiņus objektiem, kas vērsti uz degradēto objektu atjaunošanu ar nozīmīgo ekonomisko vai pilsētvides ietekmi uz sabiedrību vai kuri atrodas pašvaldības noteiktās prioritārās attīstības teritorijās.

Lai aktivizētu teritoriju, var tikt izmantoti pagaidu izmantošanas un vietrades risinājumi. Piemēram, Sporta ielas 2 kvartālā Rīgā daļēji publiskā ārtelpa tiek izmantota sadarbībā ar nomniekiem, bet Lastādijas kvartālā teritoriju apsaimnieko sabiedriska labuma organizācija "FreeRiga", nodrošinot uzņēmējam 90% NĪN atlaidi un īstenojot “ēku aizgādniecības principu” caur pagaidu izmantošanu.

III daļa - Darbnīca

Diskusiju rezultātā tika saņemti ekspertu un iesaistīto pušu priekšlikumi:

- mainīt negatīvo attieksmi pret degradētām teritorijām, pārdēvējot tās par potenciāli attīstāmām vai reģenerētām teritorijām;
- nodalīt pieeju degradēto teritoriju atjaunošanai laukos un pilsētvidē, kā arī pievērst uzmanību potenciālai teritorijas degradācijai nākotnē, savlaicīgi ieviešot preventīvos pasākumus;
- uzlabot datu pieejamību par degradētajām teritorijām sasaitē ar ģeotelpisko informācijas sistēmu un veidot vienotu pieeju teritoriju uzskaitē un raksturošanai, tādējādi nodrošinot kvalitatīvus un pieejamus datus potenciālajam attīstītājam un samazinot priekšizpētes, lēmumu pieņemšanas un reģenerācijas projekta virzības laiku;
- stiprināt sadarbību starp valsts institūcijām, pašvaldībām un privāto sektoru visos ar degradēto teritoriju atjaunošanu saistītajos posmos;
- veicināt esošo teritoriju efektīvāku izmantošanu, pirms tiek attīstītas vēl neapgūtas dabas teritorijas.

Minētie priekšlikumi tiks ņemti vērā turpmāko projekta aktivitāšu īstenošanā.

Green LUPO

Nākamā darbnīca “Transformējam nevis nojaucam” plānota septembrī par ēku atkārtotu izmantošanu, tukšo ēku pagaidu izmantošanu un daudzfunkcionālo, elastīgo, mainīgo izmantošanu.

Atskats uz līdz šim aizvadītajām projekta aktivitātēm pieejams:

<https://www.interregeurope.eu/green-lupo>, un <https://www.varam.gov.lv/lv/greenlupo>.

Fotogrāfijas no darba grupas sanāksmes

Green LUPO

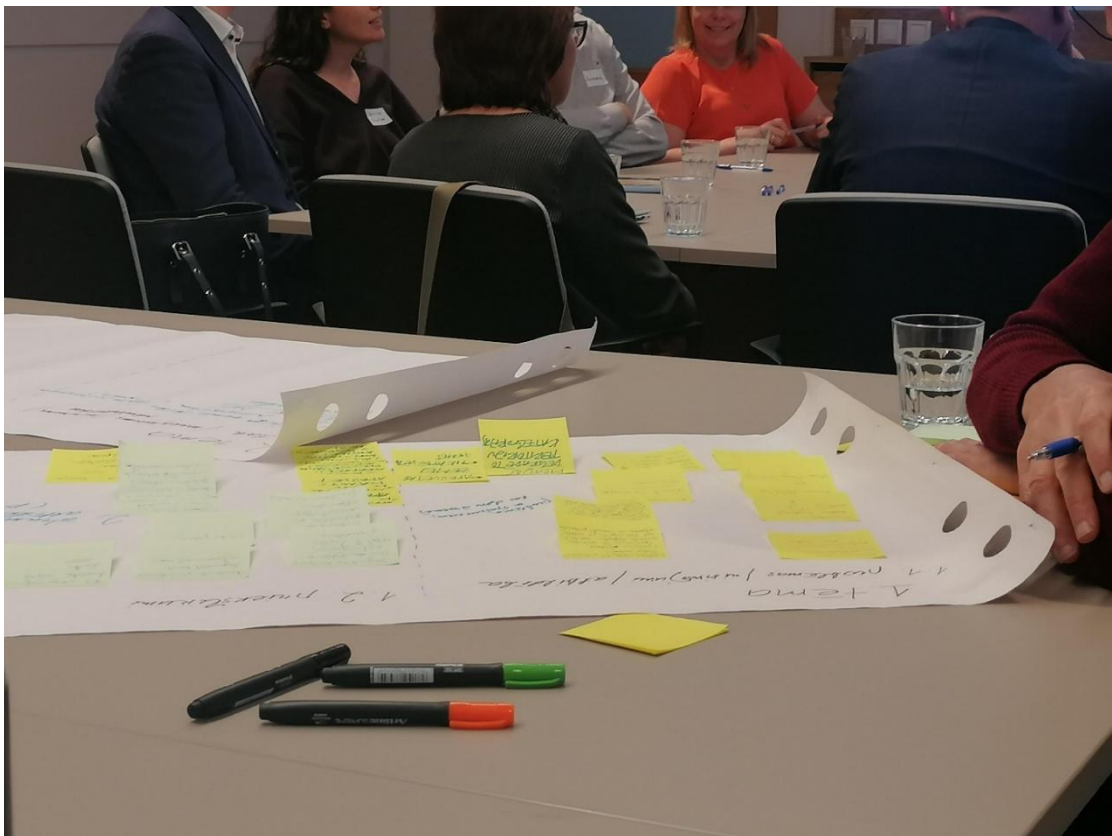
Green LUPO

Green LUPO

Green LUPO

Green LUPO

Sagatavoja:
Ilona Šavraka ilona.savraka@varam.gov.lv

Foto: VARAM TPZPD